

Snoekbaarskwekerij Excellence Fish BV

Door Peter G.M. van der Heijden (Internationaal Agrarisch Centrum, Wageningen - UR)

Zes jaar geleden kreeg Eric Philipsen, die toen al steur en koikarper kweekte, van een goede kennis het advies dat als hij met een nieuwe vissoort wilde beginnen, dat een soort moest zijn waaraan de vraag verzekerd was, en die niet snel ook door anderen geteeld zou kunnen gaan worden. Het nieuwe van snoekbaars was de grote uitdaging voor Philipsen. Door het opzetten van een door Brussel betaald Europees onderzoeksproject kreeg hij de kans ervaring op te doen met de teelt van snoekbaars. Ook deed hij in dat project behalve kennis van de snoekbaarsteelt ook belangrijke nationale en internationale kennissen op. In 2003 werd in Horst (L) een gloednieuwe bedrijf neergezet waar de opgedane ervaring op grotere schaal in praktijk kon worden toegepast. Maar nog steeds blijft de snoekbaars de eigenaar voor verrassingen plaatsen.

Vaak moeten viskwekers de te plaatsen installatie aanpassen aan het al bestaande gebouw, maar dat was zeker niet het geval bij het nieuwe bedrijf van Eric Philipsen dat ik in januari dit jaar bezocht. Eerst werd een ruime kwekerij bestaande uit 3 systemen ontworpen, en vervolgens werd een 1500 m² grote, 10 m hoge hal neergezet waar alles ruim in past. De snoekbaars is gehuisvest in ronde bassins van 25 m³. Er is vorig jaar al marktklare vis verkocht, maar het bedrijf heeft de optimale "standing stock" nodig voor maximale productie nog niet bereikt. Wanneer dat het geval is kan er 70 ton snoekbaars/jaar gekweekt worden. Philipsen vertelt: "Maar bij deze nieuwe vissoort zijn dingen veel minder zeker en voorspelbaar dan bij meerval of karper. Bedenk dat we nu pas de eerste pootvis hebben van gekweekte ouderdieren. Alle andere vissen zijn nog nakomelingen van in het wild gevangen ouderdieren afkomstig uit meerdere Europese landen, ook uit Nederland. Vanwege de vraag van hengels-

portverenigingen is er redelijk wat levende snoekbaars te koop."

De teelt

"Om de dieren aan het paaien te krijgen gebruiken we de natuurlijke methode (natuurlijke afzet van eieren op substraat), maar we hebben ook hormooninjecties gegeven en vervolgens de vissen afgestreden, de plaklaag van de eieren verwijderd en de eieren in trechters laten uitkomen. Het op substraat eieren laten afzetten en dat vervolgens in aquaria of tanks laten uitkomen heeft mijn voorkeur". Na absorptie van de dooierzak wordt direct het kleinere slag Artemia gevoerd. De jonge pootvisjes die te klein zijn om de pekelkreeftjes te kunnen pakken vallen af. Twee á drie weken later, als de visjes aan droogvoer gewend moeten worden, is er een tweede kritische fase. Ook dan kan de uitval hoog zijn. Van een batch van 100 000 tot 400 000 eitjes hebben we hooguit enkele procenten overleving".

Geen ziekten, wel zéér lange tenen

Tot nu toe heeft Philipsen geen problemen met ziekte of parasieten onder de vissen gehad. Er is dan ook nog geen medicijn of ontsmettingsmiddel aan de teelt te pas gekomen. Maar dat betekent niet dat er na het bereiken van het pootvisstadium geen problemen meer zijn. De goede weerstand tegen ziekten en parasieten wordt ruimschoots gecompenseerd door de grote gevoeligheid van snoekbaars voor stress. Ongewone geluiden en trillingen, schommelingen in het gehalte van zuurstof of een andere stof, wisselende lichtsterkten, vreemd volk rond de bakken, het kan allemaal bij de dieren een stressreactie veroorzaken. Ze staan dan een tijdje met de bek wijd open, en het lijkt of ze daarna aan een soort hartaanval bezwijken. Nog steeds zit de grootste uitdaging van het snoekbaars houden in het ontdekken wat deze stressreactie veroorzaakt, op tijd onderkennen, en vervolgens de oorzaak uitsluiten. Maar de schrikreactie van een paar vissen in een bak kan overslaan naar de andere vissen, alsof het stresshormoon aan het water wordt af-

gegeven en daarmee kunnen vissen in andere bassins worden aangestoken. En een snoekbaars in de stress is haast niet meer tot rust te brengen, die legt heel vaak het loodje. Geen wonder dat mijn verzoek om de vissen eens van dichtbij te bekijken vriendelijk doch beslist wordt afgewezen.

Snoekbaars vanaf 1 cm lengte is ook niet vies van zijn eigen broertjes en zusjes (als lunch of avondeten), maar het verwijderen van de grotere exemplaren die soortgenoten op het menu hebben gezet zonder de gevreesde stressreactie te veroorzaken is geen peulenschil. Ook op latere leeftijd kan er bijna niet gesorteerd worden. Gelukkig houden de grotere vissen de kleinere niet van het voer af. "Snoekbaars vraagt zeer veel aandacht, je moet er voluit voor gaan. Het is echt geen vis waarvan je er naast je paling of meerval of koi even een bakje van bijdoet", aldus Philipsen.

De installatie

De nieuwe snoekbaarskwekerij bestaat uit 2 grote en een klein systeem. Een groot

systeem bestaat uit een zeer hoge biotoren, en 8 bassins van elk 25 m³. En natuurlijk een ruime bezinkbak, pompen, vele meters buizen (allemaal onder de vloer gewerkt). Multivis uit Nietap leverde het meeste materiaal. De hele kwekerij bevat ca 600 m³ kweekwater dat uit een bron wordt opgepompt. Per dag wordt een paar procent ververst. Door een grote doorstroming (3 á 3,5 x/uur) en zeer goede ventilatie van de biotorens wordt een groot deel van het nodige zuurstof in de biotorens uit de lucht opgenomen, maar er wordt ook technisch zuurstof toegevoegd. Er is een centrale put waar afgevist kan worden. De vissen worden nu nog met de hand op grootte gesorteerd.

De technische installatie ziet er gelikt uit. Via zijn computer kan de kweker per bassin het zuurstofgehalte, temperatuur, doorstroming en het voerschema aflezen en eventueel bijstellen. Ook het koolzuurgasgehalte in de lucht en enkele andere voor de kweek belangrijke parameters worden voortdurend gemeten. Er wordt geprobeerd alles zo optimaal en constant mogelijk te houden, maar kleine golven in de grafieken blijven voorkomen.

In de opvangput voor het afvalwater vindt wat denitrificatie plaats.

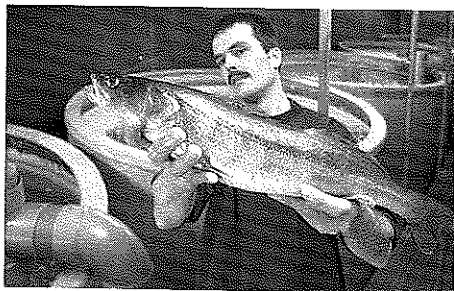
Het kweken

Het opkweken van pootvisje van ca 10 gr tot marktklare snoekbaars van ca 2 kg duurt

ongeveer 20 maanden. De vissen worden na de pootvisfase bij 22 °C en constante belichting gehouden. De vissen krijgen 24 uur/etmaal voer. Snoekbaars is een kieskeurige en niet al te gretige eter: korrels die een tijdje rondgedreven hebben of op de bodem liggen worden niet meer gegeten. Philipsen doet bijna al het werk op de snoekbaarskwekerij alleen, maar vanwege de automatisering kosten de dagelijkse klussen in de kwekerij zelf hem hooguit een paar uur. De situatie vanachter de computer in de gaten houden, het tijdig herkennen van storende factoren en het voorkomen van stress kost nog het meeste tijd, en is nog steeds de grootste uitdaging.

Afzet

Er wordt in Europa per jaar naar schatting 15 000 ton snoekbaars internationaal verhandeld. Het leeuwendeel wordt gevangen, en 2/3 deel is afkomstig uit midden en oost Europa. In west Europa zijn de Fransen de grootste consument. De vangst in Nederland is grotendeels van het IJsselmeer afkomstig, maar de totale vangst van dat meer neemt o.a. door de overbevissing eerder af dan toe. Philipsen maakt zich over de afzet van zijn vis dan ook geen zorgen. De verkoopprijs is nu ongeveer gelijk aan wat snoekbaars op de veiling kost (nu 7 á 9 euro/kg op de veiling van Urk), en vishandelaren en hengelsportverenigingen hebben al interesse getoond. Veel snoek-

Eric Philipsen toont zijn kweekproduct.

baars-kwekende collega's heeft Philipsen nog niet: naast de uit Midden- en Oost Europese karpervijvers afkomstige snoekbaars zijn er in Europa nog maar 2 of 3 andere kwekers die zich uitsluitend op de intensieve teelt van deze soort hebben toegelegd, of hier serieuze plannen voor hebben.

Toekomstplannen

Hoewel het snoekbaarsdeel van het bedrijf nog gloednieuw is, wordt er al gewerkt aan verdere uitbreiding. Bij de aankoop van de grond en voorzieningen is al rekening gehouden met uitbreiding met een tweede hal, maar voordat die er staat zullen we wel een paar jaartjes verder zijn. Philipsen hoopt behalve marktklare vis ook pootvis aan nieuwe kwekers en voor de hengelsport te

kunnen gaan leveren. De eerste geïnteresseerden hebben zich al gemeld. Maar het bezoek aan de nieuwe kwekerij van Philipsen heeft me wel duidelijk gemaakt dat om te slagen ook de tweede of derde snoekbaarskweker van Nederland over een flinke portie lef, doorzettingsvermogen en constante aandacht voor detail en het gedrag van de vissen moet hebben. Want ook hij of zij zal zelf nog veel proefondervindelijk moeten ontdekken aan deze nieuwe vissoort. Voor de kweek van snoekbaars in recirculatiesystemen is het handboek nog lang niet geschreven, maar in Horst is al heel veel waardevolle kennis en ervaring opgedaan.

De foto's bij dit artikel zijn gemaakt door Eric Philipsen.

